

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Валери Петков Иванов
катедра „Градоустройство“, Архитектурен факултет, УАСГ

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност 021701 „Теория и история на архитектурата“, сектор Архитектура, Институт за изследване на изкуствата, БАН.

Автор на дисертационния труд: арх. Мила Иванова Никифорова – задочен докторант към сектор Архитектура, Институт за изследване на изкуствата, БАН, отчислена с право на защита на разширено заседание на сектор Архитектура, проведено на 08.12.2014г.

Тема на дисертационния труд: „Многофункционални интегрирани комплекси /МИК/ в градовете през втората половина на XX и началото на XXI век“.

Основание за изготвяне на рецензията: Заповед № 319-РД, София, 3 юли 2015г. на директора на ИИИЗк-БАН, за назначаване на Научно жури и решение на първото заседание на Научното жури.

Обща характеристика на труда

Дисертационният труд е разработен в обем от 127 страници, които включват: Увод, Глави – Збр., Заключение, Приложение и Библиография.

Актуалността на изследването се обуславя от няколко основни фактора:

- преходът от централизирана икономика и авторитарно политическо ръководство към демократично пазарно управление качествено промени философията на устройственото планиране – монофункционалността бе заменена от стремеж за създаване на интегрирана градска среда, предоставяща непрекъснати възможности за социални активности, а бившата „общонародна“ собственост се реструктурира на равнопоставените държавна, общинска, корпоративна, частна;

- процесите на глобализация свързани с: повишените възможности за придвижване на хората, значимите информационни потоци, новите строителни технологии и пр.;

- приетите като основа за развитие европейски евроценности, които налагат повишено внимание към качествата на средата, към екологичните условия, към възможностите за интензивно градско развитие.

Всички тези фактори детерминират появата на Многофункционални Интегрирани Комплекси /МИК/ с всички произтичащи градоустройствени, архитектурно-функционални, обемно-пространствени, социално-психологически и други проблеми, за които българската архитектурно-градоустройствена теория следва да обоснова решение.

В този контекст **целта** на изследването е да формулира основни архитектурно-градоустройствени насоки за планиране, проектиране и изграждане на МИК като значим фактор при модерните градски трансформации.

Приложената **методика** е определена правилно и логично в съответствие с формулираните цел, задачи и обхват. Методите са проведени аргументирано и последователно в изследването.

Във **Въведението** авторът формулира обоснована теза по някои особено важни за изследването въпроси:

- какво е съдържанието, значението и компонентите на понятието МИК;
- какви са общите характеристики и принципните разлики между МИК и традиционните обслужващи зони /многофункционални – градски или районни и специализирани центрове/;
- кои са факторите, които предизвикват необходимостта от възникване на нов тип обслужваща среда, наречена МИК.

Докторантът аргументира своите постановки като демонстрира задълбочени професионални познания, свързани с историческото развитие на търговските центрове, с теориите за бъдещето на модерния град и градските търговски комплекси, със спецификите и тенденциите, характеризиращи съвременните икономически и маркетингови дейности. В този смисъл Въведението е изведено на нивото на теоретични разсъждения, обобщения и тези.

Съдържание на труда

В глава първа – **Развитие на МИК през втората половина на XX и началото на XXI в. в градовете у нас** авторът провежда комплексен анализ на еволюцията на търговските центрове у нас в няколко аспекта:

- търговските центрове и градската среда – градоустройствени и социални аспекти;
- функционални характеристики – пътят към интегралната функция;
- комплексността при планирането, проектирането и изграждането – предпоставка за високо качество на градската и сградната среда.

Проведените изследвания дават основания за верни изводи, които са в основата на стремежа на докторанта за формиране на МИК като естествено продължение на създадени вече опит и традиции.

В глава втора - **Развитие на МИК през втората половина на XX и началото на XXI в. в градовете в чужбина** авторът провежда своите анализи в следните основни направления:

- влияние на търговските центрове върху витализирането и обновяването на съществуващи градски територии;
- Формиране на обслужващи комплекси в новоизграждащи се жилищни територии;
- обновяване на търговско-жилищни улици и квартали в централните на градовете и трансформирането им в пешеходни обслужващи зони.

Изводите от тази глава позволяват на докторанта да формира оригинална теза, основана върху солидна аналитична база, като

съчетава българските традиции и опит със световните тенденции и достижения.

В глава трета – **Основни характеристики на МИК, свързани с тяхното разположение, функционално съдържание, пространствена структура и архитектурен образ**, авторът развива основните си постановки за планирането, проектирането и изграждането на МИК:

- целесъобразност на разположението в градската среда, която се определя от поредица фактори: налични свободни площи, потенциални потребители на стоки и услуги, съществуваща конкуренция, околна среда и пр.;

- комплексност и гъвкавост на функцията, вкл. търговска, офисна, рекреационна, обслужваща;

- композиционна ефективност и целесъобразност изследвани и обобщени през разработени вариантни възможности;

- устойчивост и модерност на архитектурно-художествените характеристики, свързани със стилови особености, строителни технологии, околна среда и пр.

В **Заключителната част** са обобщени проведените изследвания и са формулирани претендираните приноси. Синтезирани са и оригинални разсъждения, свързани с паралелите в историческото развитие на МИК у нас и в чужбина. Разгледани са два основни аспекта: периоди на сходство и периоди на значими различия, обусловени най-вече от доминиращите в обществата социално-икономически системи.

Приноси на дисертационния труд

Формулираните в заключителната част приноси са логичен резултат от комплексното, креативно, задълбочено и аргументирано научно изследване проведено в труда. Особено стойностни в теоретично и приложно отношение, според мен, са приносите свързани с:

- научно обосноваване и практическо изясняване на необходимостта от въвеждане в архитектурната теория на качествено новия като типология обслужващ комплекс – обосновано наречен МИК;

- разработване на интегрални архитектурно-градоустройствени насоки за планиране, проектиране и изграждане /местоположение, функция, пространствена композиция, архитектурно-художествени характеристики/ на МИК в условията на обосновано съчетаване на българските традиции и практики, и модерните световни достижения.

Особено внимание заслужава сполучливото и убедително прилагане на формулираните насоки в една успешна, съвременна практическа реализация с водещо участие на автора, доказваща необходимостта, актуалността и навременността на труда.

Приносите могат да бъдат свързани със следните аспекти на научната дейност – новост за науката /въвеждане като понятие и изясняване на нов архитип – МИК/, обогатяване на съществуващи знания, приложение на теоретични изследвания в практиката.

Публикациите по дисертационната тема – общо 6 на брой – доклади и статии, демонстрират професионалните качества на

докторанта, значимия му личен принос в постигнатите резултати, задълбочените и комплексни познания по изследваната проблематика.

Препоръки към дисертационния труд

Към разглеждания дисертационен труд ще формулирам известни препоръки, които според мен, биха били креативно полезни при бъдещите изследвания на автора и не намаляват стойността на постигнатите научни и научно-приложни резултати:

- трудът, в значима степен, изяснява принципното влияние на града върху МИК. Целесъобразно е по-пълно и по-комплексно да се проучи и влиянието на МИК върху градската структура, градската психология, градския транспорт и пр.;

- интересни за изследване са и проблемите на социалните и икономическите въздействия върху обитателите при появата на МИК в градската тъкан, които в труда са по-скоро в периферията на авторските проучвания;

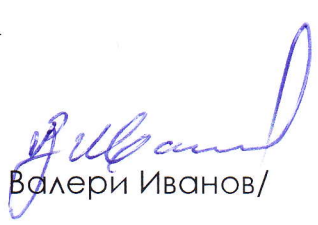
- формулираната долна граница от 10 000 м² РЗП даваща, според докторанта, основание за въвеждане на понятието МИК се нуждае от допълнителна обосновка, а вероятно и не е необходим количествен ограничител при приложения комплекс от качествени изисквания.

Посочените препоръки целят най-вече да мотивират автора да продължи изследванията и разсъжденията си по тази значима архитектурно-градоустройствена проблематика.

Заклучение

Изложените в настоящото становище анализи, обобщения и оценки, формулираните препоръки и изводи ми дават необходимите основания с убеденост да предложа на Научното жури да присъди на автора на разглеждания дисертационен труд арх. Мила Иванова Никифорова образователната и научна степен „Доктор“.

05.08.2015г.
град София

Автор на становището:
/доц. д-р арх. Валери Иванов/